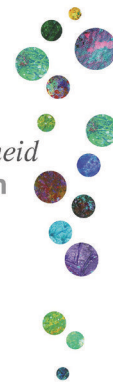

'Liefst trek ik me terug in mijn eigen hokje'

In haar jeugd werd Tonny de Groot nooit gestimuleerd zichzelf te ontwikkelen. Integendeel zelfs. Toen ze op 42-jarige leeftijd ontdekte dat ze hoogbegaafd was, ging er een wereld voor haar open en vond ze de vrijheid die ze zo had gemist. "Ouder worden vind ik een prettige ontwikkeling."

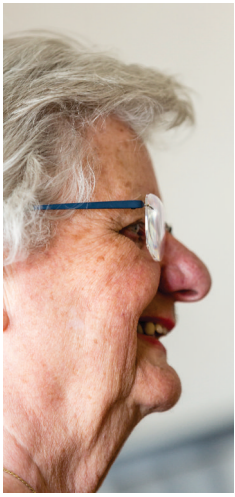
Door de grote ramen van haar flat aan de rand van Amersfoort kijkt Tonny de Groot uit over groen en water. De kamer is licht, het uitzicht weids. Op de vensterbank prijkt een piëta, gekocht in Polen. In de kast staan cd's, op tafel ligt een stapeltje kranten en boeken.

"Ik heb het goed hier", zegt Tonny. "In deze woongroep kan ik lang zelfstandig blijven. De oudste hier is 92, dus ik heb met mijn 78 nog wel even te gaan en dat kan ook. We zijn niet elkaars mantelzorgers, maar we zorgen hier wel voor elkaar en als het nodig is, kunnen we gemakkelijk hulp inschakelen. Dat geeft veel vrijheid."

Zelfstandigheid, autonomie en vrijheid zijn de onderdelen die het leven voor Tonny de Groot waarde geven. "Naarmate ik ouder word, ervaar ik meer vrijheid. Ik word niet betutteld; ik betuttel zelf nog. Wat mij betreft word ik honderd, mits in een beetje goede gezondheid. Nee, ik vind ouder worden niet erg. Ik vind het zelfs wel een prettige ontwikkeling. Als je ouder wordt, zie je de rode draad van je leven. Ik móet niks meer en heb weinig nodig om het naar mijn zin te hebben. Mijn ouders en grootouders zijn met een heldere geest gestorven, dus ik ben ook niet bang om dement te worden. Over mezelf maak ik me geen zorgen, om de rest van de wereld wel: het milieu, de botheid, de banken, Trump. Dat kan toch niet goed blijven gaan?"

Het zou best kunnen dat haar hoogbegaafdheid een rol speelt in die bezorgdheid over de toestand in de wereld. Tonny sluit het niet uit. Het zijn geen zaken waar ze over praat met de mensen met wie ze samen in de woongroep woont. "Dat zijn over het algemeen geen mensen om zulke diepgaande dingen mee te bespreken. Veel hebben we elkaar niet te vertellen, maar daar heb ik ook niet zo'n behoefte aan. Gelukkig kan ik het goed met mezelf vinden. Het liefst trek ik me terug in mijn eigen hokje. Dat heb ik altijd al gedaan. Mijn hele jeugd heb ik verdroemd in boeken, waarin ik kon vluchten en me verschuilen."

Een groot vraagteken

Een leesmachine noemden ze Tony op de kostschool waar ze van haar achtste tot en met haar veertiende zat. Ze was er diep ongelukkig; lezen was een manier om niet aanwezig te zijn. "Op kostschool werd ik onnozel gehouden. Ik wist niets. In zo'n systeem kun je je persoonlijkheid niet ontwikkelen. Ergens in uitblinken werd niet gewaardeerd. Nooit werd je geprezen om iets waar je goed in was, want van complimentjes werd je maar ijdel en dat hoorde niet. Het enige wat me is geleerd, is om braaf, gehoorzaam en goed katholiek te zijn.

Ik ben er niet misbruikt, maar wel misvormd." In die tijd – kort na de oorlog – was het niet ongebruikelijk dat kinderen van ondernemers naar kostschool gingen. Dat gold ook voor Tony: haar ouders hadden een bakkerij. "Een gezin met tien kinderen is dan erg druk, dus er werden er een paar naar kostschool gestuurd. Mijn moeder kon dat helemaal niet aan: én de bakkerij, én tien kinderen. En mijn vader had geen idee wat mijn moeder nodig had." Toen ze van kostschool kwam en de Mulo had afgemaakt, volgde ze de Vormingsklas, een soort huishoudschool voor meisjes na de middelbare school. "Gelukkig zag mijn moeder dat het huishouden niets voor mij was. Een beroepskeuzebureau vond mij wel geschikt voor het onderwijs, dus werd het de kweekschool. Niet uit overtuiging; ik wist helemaal niet wat ik nu echt wilde. Ik heb jaren rondgelopen met een groot vraagteken boven mijn hoofd." Hoewel het geen bewuste keuze was, heeft Tony nooit spijt gehad van de kweekschool, waar ze werd opgeleid tot onderwijzeres. "Op de kweekschool kwam ik tot bloei", vertelt ze. "Het was de eerste keer dat ik iets interessants deed en werd uitgedaagd. En het was leuk met de andere meiden daar. Ik viel niet op. Het viel ook niet op dat ik blijkbaar best slim was. Anderen werden aangewezen voor de hoofdakte, waarmee je schoolhoofd kon worden. Ik niet. Nu vond ik dat op dat moment niet zo erg. Voor de klas staan vond ik enig. Ik kon het ook goed. Ik heb het vier jaar met heel veel plezier gedaan." In 1964, op haar 25ste, moest ze stoppen, omdat ze trouwde. "Dat hoorde zo. Ik vond het heel erg, omdat ik opnieuw niet gestimuleerd werd me te ontwikkelen. Thuis voor de kinderen zorgen was wat van me werd verwacht en méér vooral niet. En dat terwijl ik goed onderwijs altijd zo belangrijk heb gevonden. Toen de kinderen naar school gingen, ben ik weer voor de klas gaan staan, maar dat draaide uit op een faliekante mislukking. Na drie maanden zat ik overspannen thuis. Ik had drie kinderen met ernstige gedragsproblemen in de klas, waar ik geen antwoord op had. Die kinderen konden het niet helpen, maar ze haalden wel het bloed onder mijn nagels vandaan."

Synchroniciteit

Naast haar huishouden had Tony een druk leven. Ze was actief voor de kerk en in het verenigingsleven. Lezen deed ze ook nog veel, onder meer de boeken van Carl Jung over synchroniciteit. Onderwijs en met name de ontwikkeling van kinderen bleven Tony ook bezig houden. Op de middelbare school van haar dochters, waar zij in de oudercommissie zat, werd gedacht aan het aanstellen van een remedial teacher, omdat dyslexie daar een groot probleem was. Ze las er over. In een boek over dyslexie werd betoogd, dat dyslectische kinderen wel degelijk zeer intelligent kunnen zijn, en andersom. "Precies op dat moment hoorde ik op de radio een item over hoge intelligentie, een interview met de voorzitter van Mensa. Niet tien minuten later, nee: op dát moment. Het ging over mij. Eén en al herkenning. Ik kon mijn oren niet geloven.

Ik heb meteen de thuistest aangevraagd en kreeg die een paar dagen later per post thuisbezorgd. Ik maakte de test blijkbaar goed genoeg om te worden uitgenodigd voor de echte test. Bingo! Zowel verbaal als per formaal. Mijn hele leven was intellectuele armoede geweest en op mijn 42ste bleek ik ineens hoogbegaafd te zijn." Het was het begin van een verwarrende periode. Bij Mensa kwam Tony in contact met andere hoogbegaafden en ontdekte ze hoe het ook kon. "Ik werd me steeds meer bewust van de grote levensvragen: Wie ben ik? Waar kom ik vandaan? Waar ga ik naar toe? Je moet geen antwoorden willen, je moet blijven vragen. Mijn echtgenoot begreep er niets van en kon er ook niets mee. Die vond het wel goed zoals het was en hoefde niet zo nodig een vrouw die zich bezighoudt met levensvragen en altijd op zoek is naar antwoorden. Op Bevrijdingsdag – hoe symbolisch wil je het hebben? – barstte de bom en ben ik weggegaan, na 25 jaar huwelijk. Ik kon er niet meer tegen. Mijn kinderen begrepen het, godzijdank. Ik ben door een lang rouwproces heengegaan, maar dat was het waard. Vrijheid kun je pas ervaren als je opgesloten hebt gezeten."

Balletschoentjes

De ultieme vrijheid ontdekte Tony op een fietstocht naar Santiago de Compostela, een reis die ze ondernam om haar persoonlijke vrijheid echt te ervaren. Ze was toen gepensioneerd en hoefde dus niet meer te werken voor haar levensonderhoud. "Op de fiets stappen en maar zien waarheen de weg je leidt, dat is vrijheid. Het pure geluk. De ontdekking van mijn hoogbegaafdheid heeft me zoveel gebracht. Via Mensa ontdekte ik sacrale dans. Dat was het helemaal. Het voelde als thuiskomen. Ik ben nogal fijngevoelig voor het onnoembare, heb een voorliefde voor symboliek. Dit had alles in zich wat ik zocht: psychologie, mystiek, prachtige muziek. Op mijn 52ste kocht ik balletschoentjes! Ik ben docent sacrale dans geworden en heb tot een jaar geleden bij Mensa workshops verzorgd. Daar ben ik nu mee gestopt. Ik ben 78; ik vind het genoeg geweest." De contacten mist ze niet. "Ik heb me nooit 'anders' gevoeld - ik denk dat iedereen zich 'anders' voelt – en heb weinig moeite met contact maken. Ik moet me vaak wel aanpassen, maar dat ben ik gewend en vind ik niet erg. Ik heb wel wat mensen in mijn omgeving met wie ik op een bepaald niveau kan omgaan, vooral op spiritueel gebied. Mijn kinderen uiteraard, een homoseksuele man hier in de buurt voor wie ik een beetje mantelzorger ben, een oude dame met wie ik dagjes uit ga. We hebben dezelfde humor, leeftijd maakt niet zo heel veel uit." Ze heeft ook nog meer dan genoeg omhanden. Via een oud kerkboekje dat van haar overgrootmoeder is geweest en waarin de naam van haar grootvader stond, stortte ze zich op genealogie. Van haar eigen stamboom gaf ze in eigen beheer een boekje uit, waarvan er veel meer werden verkocht dan ze ooit had durven dromen. "De familie De Groot is groot", giechelt Tony. "Ik heb er veel plezier in om kwartierstaten te maken. Genealogie is zo boeiend. Toen ik dat kerkboekje van mijn overgrootmoeder in handen kreeg, was ik verkocht. Ik heb uitgezocht hoe archieven werken, hoe de burgerlijke stand werkt. Een geweldige uitdaging waarin ik me heb vastgebeten. Of ik dat ooit had gedaan als ik niet had geweten wat hoogbegaafdheid was? Dat is niet te zeggen en het doet er ook weinig toe. Het leven loopt zoals het loopt. Maar het ontdekken van mijn hoogbegaafdheid heeft me onnoemelijk veel gebracht. Ik ben zo gelukkig als maar zijn kan."

Tekst: Natascha Kayser Foto's: Gijs de Kruijf

© IHBV

Meer informatie op de website:

www.ihbv.nl